CZU: 343.37:343.352:343.326 **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_22**

AUTONOMIA INFRACȚIUNII DE SPĂLARE A BANILOR: ÎNTRE REALITATE JURIDICĂ ȘI CONTROVERSĂ DOCTRINARĂ

Daniela ȘOIMU,

Academia „Ștefan cel Mare" a MAI al RM, Banca Națională a Moldovei

Prevenirea infracțiunii de spălare a banilor în Republica Moldova este o componentă esențială a politicii penale naționale și a angajamentelor internaționale asumate în lupta împotriva criminalității economico-financiare. Întrucât spălarea banilor implică adesea probe indirecte, în practică apar dificultăți în interpretarea și evaluarea corectă a acestor probe circumstanțiale, mai ales în absența unei infracțiuni predicate dovedite. Adesea instanțele și organele de urmărire penală solicită dovedirea categorică a infracțiunii primare (predicat), apreciind că fără aceasta nu poate fi probată spălarea banilor. Această cerință strictă generează dificultăți în stabilirea sarcinii probei și în modul de administrare a probelor conducând frecvent la clasări sau achitări în cauzele de spălare de bani. Prezenta lucrare abordează și analizează controversele asociate interpretării restrictive a infracțiunii de spălare a banilor și formulează ipoteze menite să contribuie la clarificarea cadrului juridic și la o aplicare mai eficientă a normelor în practică.

Cuvinte-cheie: *spălarea banilor, caracter autonom, infracțiune subsecventă, infracțiune predicat, practica judiciară etc.*

THE AUTONOMY OF THE MONEY LAUNDERING OFFENSE: BETWEEN LEGAL REALITY AND DOCTRINAL CONTROVERSY

Preventing money laundering in the Republic of Moldova is essential to national criminal policy and international commitments to fighting economic and financial crime. Since money laundering often involves indirect evidence, it is difficult to correctly interpret and evaluate such circumstantial evidence in practice, especially in the absence of a proven predicate offense. Courts and prosecutorial authorities often demand definitive proof of the primary offense, reasoning that without it, money laundering cannot be proven. This strict requirement poses challenges in determining the burden of proof and the manner of evidence administration. It often leads to dismissals or acquittals in money laundering cases. This study addresses and analyzes controversies associated with the restrictive interpretation of money laundering offenses. It also formulates hypotheses aimed at clarifying the legal framework and promoting more effective application of these norms.

Keywords: *money laundering, autonomous character, subsequent offense, predicate offense, judicial practice etc.*

Introducere

Fenomenul de spălare a banilor reprezintă una dintre cele mai sofisticate forme de criminalitate financiară, având implicații semnificative asupra integrității economiilor naționale și internaționale și a securității financiare în general. Evoluția tehnologică, globalizarea tranzacțiilor și creșterea inter conectivității piețelor financiare au facilitat disimularea originii ilicite a fondurilor, transformând spălarea banilor într-o infracțiune transnațională deosebit de complexă.

În ciuda progreselor legislative și a armonizării cadrului normativ cu standardele internaționale, la nivel național, infracțiunea de spălare a banilor este frecvent interpretată într-o manieră restrictivă, ceea ce afectează eficiența urmăririi penale și diminuează capacitatea statului de a recupera bunurile provenite din infracțiuni.

În plan normativ, majoritatea jurisdicțiilor, în conformitate cu standardele internaționale (FATF, ONU) și cele europene, au adoptat un cadru legal ce recunoaște autonomia infracțiunii de spălare a banilor față de infracțiunea predicat. Totuși, practica atestă că, această autonomie este adesea subminată de dificultăți în probarea proveniență ilicite a bunurilor, lipsa unei specializări judiciare și o aplicare inconsistentă a normelor.

Deși legislația penală recunoaște spălarea banilor ca o infracțiune autonomă, susceptibilă de a fi urmărită

și sancționată independent de condamnarea pentru infracțiunea principală, în practică această autonomie este rareori valorificată. Autoritățile de urmărire penală și instanțele de judecată manifestă o reticență în a iniția și susține cauze de spălare de bani fără o condamnare prealabilă pentru fapta generatoare de venituri ilicite.

În multe cazuri, organele de justiție impun un standard de probă disproporționat în raport cu natura infracțiunii, solicitând demonstrarea directă, exactă și completă a sursei bunurilor. Această abordare ignoră faptul că în practica internațională și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dovada indirectă, indiciile și analiza financiară contextuală pot fi suficiente pentru a susține acuzația de spălare a banilor.

Problematica esențială rezidă în necesitatea asigurării unui echilibru adecvat între garantarea drepturilor procesuale ale persoanei acuzate și asigurarea eficienței mecanismelor legale de prevenire și combatere a infracțiunii de spălare a banilor. Având în vedere caracterul autonom al acestei infracțiuni, se impune o abordare probatorie și procedurală complexă, adaptată particularităților fenomenului și capabilă să reflecte dinamica și subtilitățile acestuia.

Rezultate obținute și discuții

Una dintre cele mai întâlnite forme ale interpretării restrictive este condiționarea urmăririi penale pentru spălare de bani de existența unei condamnări anterioare pentru infracțiunea predicat. Deși, legislația penală – atât la nivel național, cât și european – consacră autonomia acestei infracțiuni, în practică, organele de urmărire penală sunt conservatoare în a construi dosare bazate pe indicii privind caracterul ilicit al bunurilor, în lipsa unei hotărâri definitive pentru infracțiunea generatoare de aceste profituri ilicite.

O altă formă de interpretare restrictivă constă în limitarea artificială a categoriilor de infracțiuni care pot constitui infracțiuni predicat. De exemplu, unele instanțe nu acceptă infracțiuni de natură administrativă (contravențională), fiscală sau de corupție minoră ca bază pentru acuzații de spălare de bani, deși acestea sunt expres incluse în legislațiile moderne și în recomandările FATF. Acest fapt, este caracteristic și legislației penale naționale în materie, care prevede expres în norma de încriminare „art. 243, alin. (1) lit. a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea *infracțiunii* principale (...)”, că bunurile ilicite trebuie să provină din săvârșirea unei infracțiuni. Pe de altă parte, legiuitorul moldovean nu face distincție sau nu categorizează lista infracțiunilor predicat din care provin bunurile infracționale, limitându-se la concepția „orice infracțiune generatoare de profit”.

În context, în doctrina românească, se subliniază că „autonomia spălării banilor nu înseamnă o ruptură totală de infracțiunea-predicat, ci o independență funcțională care permite tragerea la răspundere penală chiar și în lipsa identificării exacte a faptei sursă, dacă natura ilicită a bunurilor este dovedită” [1, p. 420].

În același sens, potrivit autorului A. Boroi, „interpretarea autonomiei infracțiunii de spălare a banilor în sens formal, condiționată de o condamnare anterioară, anulează scopul real al incriminării – acela de a combate disimularea originii fondurilor ilicite și de a descuraja circulația banilor murdari” [1, p. 422].

V. Podgrușa opinează cu ideea că, „infracțiunea de spălare a banilor poate exista și în absența unei condamnări pentru infracțiunea-predicat, atât timp cât există suficiente probe care să demonstreze caracterul ilicit al provenienței bunurilor” [2, p. 175].

Putem menționa că nici art. 243 din Codul penal, nici Legea nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nu prevăd expres că pronunțarea unei condamnări pentru spălarea banilor ar depinde de existența unei hotărâri de condamnare pentru infracțiunea care a generat bunurile de proveniență ilicită. Totodată, este adevărat că aceste reglementări nu exclud nici posibilitatea luării în considerare, în cadrul condamnării pentru spălare de bani, a unei sentințe penale privind infracțiunea predicat.

Pentru o cercetare sistemică vom reliefa interpretarea europeană și internațională aferent autonomiei infracțiunii de spălare a banilor, și anume potrivit Ghidului FATF care statuează că, „Statele trebuie să asigure că infracțiunea de spălare a banilor este tratată ca o infracțiune autonomă, iar condamnarea pentru infracțiunea-predicat nu este o condiție prealabilă pentru condamnarea spălării banilor” [4].

Prevederi relevante ale *Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului, adoptată în Varșovia, la 16 mai 2005*, și ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 165 din 13 iulie 2007, sunt prevăzute la Art. 9 care prevede că, „Fiecare parte se va asigura că o condamnare anterioară sau simultană pentru o infracțiune predicat nu este o condiție pentru o condamnare pentru spălare de bani."

Prevederile importante ale *Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000* și ratificată prin Legea nr. 15 din 17 februarie 2005, sunt statuate la „Art. 6 alin. (2) lit. e) în cazul în care principiile fundamentale ale dreptului intern al unui Stat Parte o cer, se poate dispune ca infracțiunile enumerate la paragraful 1 al prezentului articol să nu se aplice persoanelor care au săvârșit infracțiunea principală (…)".

În general, revine statelor competența de a stabili ce fapte constituie infracțiuni. Astfel, în timp ce unele jurisdicții nu prevăd în mod expres auto-spălarea banilor ca infracțiune distinctă, altele o sancționează prin intermediul unei interpretări judiciare extinse. În aceste din urmă cazuri, auto-spălarea este asimilată infracțiunii de spălare a banilor, fără a se face o distincție clară între situația în care o persoană spală bani proveniți din propriile fapte și cea în care spală bani proveniți din faptele altora.

După A. M. Coț, deși infracțiunea de spălare a banilor este recunoscută ca fiind autonomă, acest caracter nu anulează natura sa subsecventă. Astfel, dependența se referă la faptul că spălarea banilor presupune, în mod necesar, existența anterioară a unei infracțiuni generatoare de bunuri, bunuri care ulterior fac obiectul procesului de spălare. În schimb, autonomia semnifică faptul că nu este necesară o condamnare penală prealabilă pentru infracțiunea-predicat. Cu toate acestea, autonomia nu exclude obligația instanței de a constata că bunurile implicate provin dintr-o faptă penală anterioară [4].

Aceeași abordare este susținută și în jurisprudența României, spre exemplu în *Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție – Decizia penală nr. 123/RC din 2021,* inculpatul a fost trimis în judecată pentru spălarea banilor, fără să existe o condamnare anterioară pentru infracțiunea-predicat. Astfel Curtea a reținut „Infracțiunea de spălare a banilor are caracter autonom și nu este condiționată de existența unei hotărâri definitive de condamnare pentru fapta care a generat bunurile. Este suficient ca instanța să poată stabili, pe baza probatoriului administrat, că bunurile provin din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală" [5, ICCJ, dec. pen. nr. 123/RC/2021].

Legislația britanică, reprezentată în principal de Legea privind Veniturile din Infracțiuni (Proceeds of Crime Act 2002 – POCA), care constituie fundamentul reglementărilor în materia prevenirii și combaterii spălării banilor, a fost modificată cel mai recent prin Legea privind criminalitatea economică și transparența corporativă din 2023 (Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023), act normativ intrat în vigoare la 26 aprilie 2024, ce introduce noi dispoziții legate. Această legislație consacră două modalități distincte de dovedire a caracterului infracțional al bunurilor în cadrul unei proceduri de spălare de bani autonome (independentă de dovedirea unei infracțiuni predicat):

– fie prin dovedirea tipului de activitate infracțională care a generat bunurile respective;

– fie prin administrarea de probe circumstanțiale care conduc la o inferență irezistibilă, în sensul că bunurile nu pot proveni decât dintr-o activitate infracțională – așa cum s-a statuat în cauza R v Anwoir [6, EWCA Crim 1354, 2008].

În esență, cadrul normativ britanic prevede că nu este necesară identificarea sau dovedirea exactă a unei anumite fapte penale care a generat bunul ilicit. O asemenea cerință ar restrânge nejustificat aplicarea legii. Este suficient ca acuzarea să furnizeze probe circumstanțiale suficiente sau alte dovezi care, evaluate la standardul de probă aplicabil în materie penală, să permită tragerea unei concluzii incontestabile că bunul are o origine infracțională. Cu alte cuvinte, circumstanțele respective nu pot fi explicate în mod rezonabil decât printr-o origine penală.

Unele state (de exemplu Malta, Olanda) distinge urmărirea penala pentru infracțiunea de spălare a banilor în 3 tipuri: auto-spălarea de bani (*self-laundering*); spălarea de bani autonomă (*stand-alone or autonomous*) și spălarea de bani realizată de către terți (*third-party laundering*).

În cazurile de urmărire penală a auto-spălării de bani (autorul infracțiunii de unde provin bunurile ilicite este și autorul infracțiunii de spălare a banilor) dovedirea legăturii cu infracțiunea predicat se consideră mai

puțin dificilă, întrucât de cele mai multe ori făptuitorul este judecat simultan cu infracțiunea generatoare de venituri ilicite, astfel încât raportul cu infracțiunea predicat este evident.

În cazul spălării de bani autonome (sau realizate prin terți) coraportul cu infracțiunea predicat poate să nu fie atât de trasabil, iar organul de urmărire penală se confruntă cu o provocare în a demonstra conexiunea veniturilor ilicite și infracțiunea predicat. De exemplu, în Cauza *Malta v. Borg*, instanța a afirmat că „pentru condamnarea pentru infracțiunea de spălare a banilor nu este obligatoriu să existe o condamnare anterioară pentru infracțiunea predicat”, recunoscând astfel autonomia acestei infracțiuni și flexibilitatea în administrarea probelor [7].

Considerăm relevant prezentarea pe larg a jurisprudenței internaționale care tratează direct sau indirect autonomia infracțiunii de spălare a banilor. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a reiterat, în cauza C-601/20 Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, că: „Autoritățile naționale nu sunt obligate să demonstreze prin hotărâre judecătorească definitivă proveniența ilicită a bunurilor pentru a declanșa urmărirea penală pentru spălare de bani, atâta timp cât faptele și circumstanțele dovedesc cu suficiență caracterul ilicit.” Astfel, nu este necesară existența unei condamnări prealabile pentru infracțiunea predicat pentru a iniția sau continua urmărirea penală pentru spălare de bani, atâta timp cât autoritățile dispun de suficiente indicii care să justifice suspiciunea rezonabilă privind proveniența ilicită a bunurilor [8, CJUE, Hotărârea din 24 martie 2022, C-601/20, § 46–49].

În *Cauza Silickienė c. Lituaniei (2012),* reclamanta a fost condamnată pentru spălare de bani, fără existența unei hotărâri definitive pentru infracțiunea principală (delapidarea fondurilor comisă de către altă persoană). În acest sens, „Curtea reamintește că nu este necesar ca o condamnare pentru infracțiunea de bază să existe pentru ca o persoană să fie trasă la răspundere pentru spălarea banilor. Totuși, trebuie să existe suficiente probe care să susțină concluzia că bunurile provin dintr-o activitate ilegală” [9, CEDO, Hotărârea din 10 iulie 2012, Silickienė c. Lituaniei, § 88–91].

Curtea Constituțională a Germaniei, în Decizia *BVerfG, 2 BvR 2559/08* (2010), a analizat constituționalitatea condamnării pentru spălare de bani fără ca instanța să fi stabilit exact infracțiunea predicat. Curtea a recunoscut valabilitatea probatoriului circumstanțial și a admis existența unui caracter ilicit prezumat, reiterând „Este compatibil cu drepturile fundamentale ca spălarea banilor să fie sancționată în baza unor indicii convingătoare privind proveniența ilicită a fondurilor, chiar și în lipsa unei hotărâri pentru fapta sursă” [10, BVerfG, 2 BvR 2559/08, Decizia din 30.11.2010].

În esență, instanțele internaționale și constituționale susțin în mod constant principiul autonomiei infracțiunii de spălare a banilor față de infracțiunea predicat; posibilitatea de condamnare fără o hotărâre definitivă pentru infracțiunea premisă; acceptarea probelor indirecte, a prezumțiilor și a contextului financiar pentru stabilirea caracterului ilicit al bunurilor. De asemenea, din perspectiva tratatelor internaționale care vizează domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor la care Republica Moldova este parte, condamnarea pentru spălarea de bani admite condamnarea simultană pentru infracțiunea predicat, iar pentru o condamnare pentru spălarea de bani nu este o condiție obligatorie să existe o condamnare pentru infracțiune premisă.

Opinăm că infracțiunea de spălare a banilor poate fi dovedită chiar și în absența unei probe directe sau categorice a săvârșirii infracțiunii predicat. Desigur, este necesar un anumit standard probatoriu în ceea ce privește infracțiunea principală, cel puțin existența unor indicatori temeinici sau suspiciuni rezonabile, însă nu considerăm că este indispensabilă o condamnare anterioară. Este suficientă inclusiv pronunțarea unei soluții de încetare a procesului penal ori de clasare a cauzei, dacă aceasta intervine ca urmare a imposibilității continuării urmăririi penale, printr-o hotărâre care se pronunță asupra fondului.

Considerăm că existența infracțiunii primare poate fi dedusă prin coroborarea probelor directe cu cele indirecte, inclusiv prin fapte probatorii, fără a presupune o inversare a sarcinii probei. Este legitim ca, în anumite condiții, să se pună în discuție proveniența fondurilor, cu respectarea dreptului la apărare al persoanei acuzate, oferindu-i-se acesteia posibilitatea de a demonstra caracterul licit al bunurilor deținute.

Indispensabil, nu se poate opera cu prezumții absolute (*iuris et de iure*) privind caracterul ilicit al bunurilor, însă legislatorul poate facilita activitatea organelor judiciare prin instituirea unor prezumții simple,

care, coroborate cu alte probe indirecte, pot conduce la o concluzie rezonabilă că anumite bunuri provin din săvârșirea de infracțiuni. Putem menționa aici exemplul legiuitorului român, care facilitează probarea formei de vinovăție a intenției, aspect adesea dificil de demonstrat, având în vedere complexitatea și specificul infracțiunii de spălare a banilor. Astfel, alineatul 4 al articolului 49 din Legea nr. 129/2019 [11], reglementează o prezumție simplă conform căreia „cunoașterea, intenția sau scopul, ca elemente ale faptelor de spălare a banilor, pot fi deduse din circumstanțe faptice obiective". Această măsură reprezintă o facilitare a sarcinii probei, în concordanță cu standardele internaționale în domeniu, și implică, în opinia noastră, o limitare parțială a dreptului subiectiv fundamental la prezumția de nevinovăție până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive. Totuși, aceasta este justificată de necesitatea intensificării luptei împotriva criminalității economice și prevenirea valorificării bunurilor rezultate din infracțiuni, fenomene care evoluează rapid și necesită măsuri eficiente de contracarare.

Concluzii

În concluzie, susținem că infracțiunea de spălare a banilor poate constitui temeiul tragerii la răspundere penală în mod autonom, fără a fi condiționată de existența unei condamnări pentru infracțiunea premisă și fără a necesita dovedirea acesteia din urmă dincolo de orice dubiu rezonabil în cadrul cauzei principale. Deși, din diverse motive juridice, infracțiunea predicat poate fi doar demonstrată parțial sau să existe suspiciuni rezonabile privind săvârșirea acesteia, iar condamnarea nu poate fi pronunțată, ansamblul probator trebuie să excludă, cu un grad ridicat de certitudine, orice posibilitate ca bunurile sau sumele de bani investigate să aibă o proveniență licită.

În acest context, deși sarcina probei revine organelor judiciare, administrarea probelor concludente care să elimine orice dubiu rezonabil privind natura ilicită a fondurilor implică o răsturnare a prezumției de legalitate. Această poziție este susținută și de recomandările organismelor internaționale, de cadrul legislativ european, precum și de jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Referințe bibliografice:

1. Codul penal al Republicii Moldova, no. 985/2002, disponibil CP985/2002.
2. Legea RM nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, disponibil LP308/2017.
3. Legea României nr. 129/2019 pentru prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative. Disponibil https://asfromania.ro/uploads/articole/attachments/6582c27023930115390303.pdf
4. Interpretive Note to Recommendation 3 – Money Laundering Offence (FATF Recommendations, versiunea actualizată, 2023/2025), disponibil The FATF Recommendations;
5. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Palermo Convention), adoptată la New York pe 15 noiembrie 2000.
6. Convenția Consiliului Europei privind spălarea banilor, căutarea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului (Convenția de la Varșovia sau CETS nr. 198), semnată la Varșovia 16 mai 2005, disponibil online https://rm.coe.int/168008371f
7. BOROI, A. *Drept penal.* Partea specială, București, 2021.
8. COȚ, A. M. *Spălarea banilor.* Penalmente relevant, nr. 1/2018, disponibil 2018: nr. 1 – Penalmente Relevant accesat 17 august 2025.
9. PODGRUȘA, V. *Infracțiuni economico-financiare*, Chișinău, 2022.
10. England and Wales Court of Appeal (Criminal Division) Decisions Anwoir & Ors, R. v [2008] EWCA Crim 1354 (27 June 2008), disponibil Anwoir & Ors, R. v [2008] EWCA Crim 1354 (27 June 2008), accesat 18 august 2025.
11. European Court of Human Rights, CASE OF SILICKIENĖ v. LITHUANIA, final 10.07.2012, disponibil SILICKIENE v. LITHUANIA, accesat 27 august 2025.
12. Court of Justice of the European Union, Case C-601/20 Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, disponibil CURIA - List of results, accesat 27 august 2025.

13. Court of Justice of the European Union, ECLI:EU:C:2021:661, CURIA - Documents accesat 28 august 2025.
14. Constitutional Court of Germany, Decision BVerfG, 2 BvR 2559/08 (2010), disponibil Bundesverfassungsgericht - Homepage, accesat 20 august 2025.
15. Case of Borg v. Malta Strasbourg, Final 14.04.2016, disponibil BORG v. MALTA, accesat 20 august 2025.

Date despre autor:
Daniela ȘOIMU**,** doctorandă, Școala Doctorală „Științe penale și drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Specialitatea 554.01 Drept penal și execuțional penal; Direcția combaterea spălării banilor și finanțării terorismului a Băncii Naționale a Moldovei; CAMS (Certified Anti-Money Laundering Specialist).
ORCID: 0009-0002-3349-621X
E-mail: daniela.soimu@bnm.md

Prezentat: 10.09.2025